

Datum: 19.01.2017.

Broj: Oi-K-07/17

PRIMLJENO: 23.01.2017			
Organizacione jedinice	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
		03/6,01,02,03-37-226	17

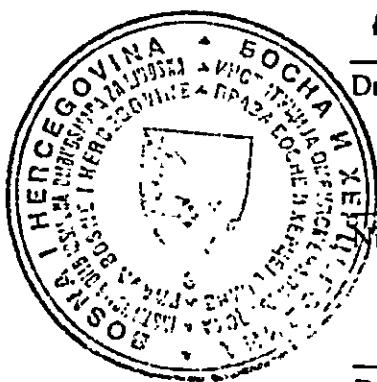
PREDMET: Izvještaj o realizaciji preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u vezi sa Specijalnim izvještajem o pristupačnosti radnih prostora zakonodavnih tijela u Bosni i Hercegovini osobama sa invaliditetom

Poštovani,

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su, u skladu sa odredbom člana 2 stav 3 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine¹, s ciljem unapređenja prava osoba s invaliditetom predviđenih Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom², i nakon provedene istrage o (ne)postojanju arhitektonskih barijera u zgradama koje koriste Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Narodna skupština Republike Srpske, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i skupština kantona, objavili Specijalni izvještaj pod nazivom „Pristupačnost radnih prostora zakonodavnih tijela u Bosni i Hercegovini osobama s invaliditetom“, broj P-12/16 od januara 2016. godine.

Nakon objavljivanja Specijalnog izvještaja, radi utvrđivanja stvarnog stanja i poduzetih mjera u cilju realizacije preporuka datih Specijalnim izvještajem i u cilju realizacije Zaključka Zajedničke komisije za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su proveli dodatne aktivnosti koje uključuju obilazak radnih prostorija u kojima su smještena zakonodavna tijela koja su obuhvaćena Specijalnim izvještajem, na osnovu čega je izrađen Izvještaj o realizaciji preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosna i Hercegovina iz Specijalnog izvještaja pod nazivom: „Pristupačnost radnih prostora zakonodavnih tijela u Bosni i Hercegovini osobama sa invaliditetom“, koji Vam u prilogu dostavljamo na postupanje.

S poštovanjem

Dr. Jasminka Džumhur

Jives Jukić

Dr. Ljubinko Mitrović

¹ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2000, 19/2002, 34/2005 i 32/2006.

² Ministar za ljudska prava i izbjeglice BiH je 30.07.2009. godine u New Yorku potpisao Konvenciju UN o pravima osoba s invaliditetom i Opcijski protokol, a Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH na 65. sjednici, održanoj 7.12.2009. godine, dao je suglasnost na ratifikaciju Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom i Opcijskog protokola.

Institucija ombudsmena/ombudsmana
za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Институција омбудсмена/омбудсмана
за људска права Босне и Херцеговине

**Izvješće o realizaciji preporuka Ombudsmana za ljudska prava
Bosne i Hercegovine iz Specijalnog izvješća pod nazivom:**

**“PRISTUPAČNOST RADNIH PROSTORA
ZAKONODAVNIH TIJELA U BOSNI I HERCEGOVINI
OSOBAMA SA INVALIDITETOM”**

Banja Luka, prosinac 2016. godine

KAZALO

I UVOD	3
II RELEVANTNO ZAKONODAVSTVO	4
III STANJE UTVRĐENO OBILASKOM SKUPŠTINA.....	6
IV MIŠLJENJE OMBUDSMANA BOSNE I HERCEGOVINE	12

I UVOD

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su, sukladno odredbi članka 2 stavak 3 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine¹, s ciljem unapređenja prava osoba s invaliditetom predviđenih Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom² odlučili da provedu istragu o (ne)postojanju arhitektonskih prepreka u zgradama koje koriste Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Narodna skupština Republike Srpske, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i skupštine kantona.

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ombudsmeni) su postupajući po podnesenim žalbama osoba s invaliditetom prepoznali postojanje sustavnog problema u fizičkoj pristupačnosti objektima, posebno objektima u kojima se obavljaju javne ovlasti. Brojnost institucija u Bosni i Hercegovini koje vrše javne ovlasti je opredijelilo Ombudsmane da istraživanje u prvoj fazi fokusiraju isključivo na zakonodavna tijela, polazeći od činjenice da su zakonodavna tijela, kroz donošenje zakona, kreatori politika u Bosni i Hercegovini, a koje trebaju da integriraju i obvežu na implementaciju međunarodnih standarda ljudskih prava.

Polazeći od načela odgovornosti i transparentnosti koji su obvezujući za sva tijela vlasti, a koji između ostalog sadrže i obvezu javnog izvještavanja, Ombudsmeni su odlučili da kroz pismenu korespondenciju s mjerodavnim tijelima prikupe informacije o prilagođenosti objekata za pristup osoba s invaliditetom. U izradi Specijalnog izvješća pod nazivom „Pristupačnost radnih prostora zakonodavnih tijela u Bosni i Hercegovini osobama s invaliditetom“, broj P-12/16 (u daljnjem tekstu: *Specijalno izvješće*), Ombudsmeni su koristili isključivo dostavljena izjašnjenja mjerodavnih tijela, ne sumnjajući u njihovu vjerodostojnost jer se radi o tijelima koja vrše javne ovlasti i koja su obvezna javnosti dostavljati točne i potpune podatke.

Specijalnim izvješćem konstatirano je sljedeće:

„Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, sukladno svojim nadležnostima i mandatom utvrđenim Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine³, kontinuirano će i u narednom razdoblju poduzimati mjere koje se odnose na praćenje primjene UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, posebno u odnosu na napredak tijela vlasti glede njihove pristupačnosti ovim osobama.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine pozivaju ona zakonodavna tijela koja nisu svoje radne prostore uredili na način da oni budu dostupni i pristupačni osobama s invaliditetom, prije svega u arhitektonskom pogledu, da to što prije učine.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine pozivaju sva zakonodavna tijela da o daljnjem napretku u oblasti pristupačnosti osoba s invaliditetom i uklanjanja arhitektonskih prepreka obavijeste Instituciju ombudsmana“.

Nakon objavljivanja Specijalnog izvješća broj P-12/16 od siječnja 2016. godine, radi utvrđivanja stvarnog stanja i poduzetih mjera u cilju realizacije preporuka datih Specijalnim

¹ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2000, 19/2002, 34/2005 i 32/2006.

² Ministar za ljudska prava i izbjeglice BiH je 30.07.2009. godine u New Yorku potpisao Konvenciju UN o pravima osoba s invaliditetom i Opcijski protokol, a Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH na 65. sjednici, održanoj 7.12.2009. godine, dao je suglasnost na ratifikaciju Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom i Opcijskog protokola.

³ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2000, 19/2002, 34/2005 i 32/2006.

izvješćem i u cilju realizacije Zaključka Zajedničkog povjerenstva za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su proveli dodatne aktivnosti koje uključuju obilazak radnih prostorija u kojima su smještena zakonodavna tijela koja su obuhvaćena Specijalnim izvješćem.

Praćenje realizacije preporuka iz Specijalnog izvješća izvršeno je na način da su pozvani predstavnici Udruge paraplegičara koji su zajedno s predstavnicima Ombudsmana Bosne i Hercegovine na licu mjesta utvrđivali postojanje arhitektonskih prepreka, te davali svoje prijedloge i komentare isključivo na temelju svojih potreba. S tim u vezi, utvrđivanje stanja u poslovnim prostorijama obuhvaćalo je:

- pristup zgradi u kojoj su smještena zakonodavna tijela,
- pristup skupštinskim dvoranama u kojima se održavaju sjednice,
- pristup govornicama u dvoranama za sjednice,
- raspoloživost parking mjesta za osobe s invaliditetom (parking mjesta koja su u vlasništvu zakonodavnih tijela) i
- prilagođenost toaleta osobama s invaliditetom.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine iskazuju zahvalnost Udrugama osoba s invaliditetom i njihovim predstavnicima, koji su doprinijeli utvrđivanju stanja na terenu:

- Informativni centar „Lotos“ Tuzla
- Savez paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije BiH
- Savez paraplegičara i oboljelih od dječje paralize i ostalih tjelesnih invalida Republike Srpske
- Udruga djece i roditelja s posebnim potrebama, Orašje
- Udruga osoba s invaliditetom „Utjeha“, Široki Brijeg
- Udruga paraplegičara i oboljelih od dječje cerebralne paralize, Zenica
- Udruga paraplegičara i oboljelih od dječje paralize i ostalih vidnih tjelesnih oštećenja Brčko distrikta Bosne i Hercegovine
- Udruga paraplegičara Unsko-sanskog kantona
- Udruga paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Hercegbosanskog kantona, Livno
- Udruga paraplegičara, Mostar

II RELEVANTNO ZAKONODAVSTVO

Odredbom članka 5 st. 1 i 2 *Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom* propisano je: "Države strane ugovornice konstatiraju da su svi pojedinci jednaki pred zakonom i po zakonu, kao i da imaju pravo da bez ikakve diskriminacije uživaju jednaku zaštitu i jednake pogodnosti sukladno zakonu. Države strane ugovornice će zabraniti svaku diskriminaciju na temelju invalidnosti i jamčit će osobama s invaliditetom jednaku i efikasnu pravnu zaštitu od diskriminacije po bilo kojoj osnovi". Nadalje, odredba članka 9 ove UN Konvencije propisuje: "U cilju omogućavanja samostalnog života i punog sudjelovanja osoba s invaliditetom u svim sferama života, države strane ugovornice će poduzeti odgovarajuće mjere da osobama s invaliditetom osiguraju pristup, ravnopravno s drugima, fizičkom okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sustave, kao i drugim pogodnostima i uslugama koje su otvorene, odnosno koje stoje na raspolaganju javnosti, kako u

urbanim tako i u ruralnim sredinama. Te mjere, koje uključuju identificiranje i uklanjanje prepreka i barijera za pristup, odnosit će se, između ostalog, i na: (a) zgrade, putove, prijevozna sredstva i druge pogodnosti u zatvorenom i na otvorenom prostoru, uključujući škole, stambene objekte, zdravstvene objekte i radna mjesta; (b) informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući i elektroničke usluge i hitne službe".

U točki 34. *Općeg komentara na članak 9 Konvencije* koji je 11. travnja 2014. godine usvojio Odbor UN za prava osoba s invaliditetom određeno je: "Dužnost strana ugovornica da osiguraju pristup fizičkom okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama i uslugama otvorenim za javnost osobama s invaliditetom trebalo bi promatrati iz perspektive jednakosti i nediskriminacije. Uskraćivanje pristupa fizičkom okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama i uslugama otvorenim za javnost osobama s invaliditetom predstavlja akt diskriminacije na temelju invaliditeta, zabranjen člankom 5 Konvencije".

Revidirana *Europska socijalna povelja*, u članku 15 određuje: "U namjeri da se osigura efektivno ostvarivanje prava osoba s invaliditetom, bez obzira na uzrast ili prirodu invaliditeta, na neovisnost, socijalnu integraciju i sudjelovanje u životu zajednice, strane ugovornice posebno se obvezuju da unaprijede njihovu punu društvenu integraciju i sudjelovanje u životu zajednice posebno takvim mjerama, uključujući i tehničku pomoć, koje imaju za cilj da prevaziđu prepreke sporazumijevanja i pokretljivosti i da omoguće pristup transportu, stambenom smještaju, kulturnim aktivnostima i razonodi".

Ustav Bosne i Hercegovine⁴

Člankom II Ustava Bosne i Hercegovine koji nosi naslov: Ljudska prava i temeljne slobode propisano je da će Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda...

Uživanje ovih prava osigurano je za sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine, bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Zakon o zabrani diskriminacije⁵

Zakonom se osigurava zaštita, promoviranje ljudskih prava i sloboda, stvaraju uvjeti za ostvarivanje jednakih prava i mogućnosti i uređuje sustav zaštite od diskriminacije na temelju rase....invaliditeta... Zakon se primjenjuje na postupanje svih državnih Institucija, entiteta, kantona i tijela Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, općinske institucije i tijela te pravne osobe s javnim ovlastima, kao i na postupanje svih pravnih i fizičkih osoba u svim područjima života, i na socijalnu zaštitu, zaštitu obitelji s djecom i zaštitu osoba s invaliditetom.

⁴ Ustav Bosne i Hercegovine nije objavljen u Službenom glasniku BiH, osim Amandmana I (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 25/2009).

⁵ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 59/2009.

III STANJE UTVRĐENO OBILASKOM SKUPŠTINA

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine⁶

Izlaskom na lice mjesta, nakon utvrđenog stanja dogovoreno je s tajnikom Zajedničke službe Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, g. Kenanom Vehabovićem da se izvrše radovi kako bi se uklonile postojeće arhitektonske prepreke. Sukladno navedenom, predstavnici Institucije ombudsmana ponovnim izlaskom na lice mjesta konstatirali su sljedeće stanje o arhitektonskoj prilagođenosti:

Ulaz u zgradu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je ravan, bez prepreka.

U zgradi Parlamenta postoji okomita komunikacija između katova (putem lifta).

Ulaz u skupštinske dvorane je ravan, bez prepreka. Sukladno postignutim dogovorom s tajnikom skupštine, prilaz govornicama u Velikoj, Bijeloj i Plavoj dvorani je omogućen, putem pokretne rampe tj. „mobilni nosači“. Ostale skupštinske prostorije u kojima se održavaju sjednice su prilagođene osobama s invaliditetom, ulaz je ravan, stolice nisu fiksirane.

Toalet se nalazi u prizemlju, a sukladno dogovorom s tajnikom Zajedničke službe Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, označen je muški i ženski toalet, prilagođen osobama s invaliditetom. Prihvaćena je i primjedba predstavnice Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije BiH, gđe Elvire Bešlija u vezi standarda, odnosno postavljanje rukohvata sukladno standardima pristupačnosti.

Parking prostor u vlasništvu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (parking lijevo od ulaza u skupštinu) označen je za vozila kojima upravlja ili kojim se prevozi osoba s invaliditetom, na način da su postavljene ploče sa znakom i ukupno broji tri mjesta. Planirana je i obnova podzemne garaže, koja također predviđa parking mjesta za vozila kojima se prevozi ili kojim upravlja osoba s invaliditetom. Pristupačnost zgradi Parlamenta s parkinga također je jedan od predviđenih radova, jer je urađeni prilaz (nasuti dio na pločniku) prilično strm. Prema riječima predstavnice Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije BiH, gđe Elvire Bešlija ovaj prilaz je izuzetno koristan jer sada postoji povezanost i mogućnost samostalnog kretanja od parkinga (lijevo od ulaza) do zgrade Parlamenta.

Predstavnica Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije BiH, gđa Elvira Bešlija istaknula je da bi bilo korisno otkloniti arhitektonske prepreke do bifea na prvom katu. Tajnik Zajedničke službe, g. Vehabović naglasio je da je raspisan tender za nabavu inoks ploče. Tender je u završnoj fazi i postavljanje lifta, kako bi se bife prilagodio potrebama osoba s invaliditetom. Trebalo bi da bude završeno do kraja godine.

Parlamentarna skupština Federacije Bosne i Hercegovine⁷

Ulaz u zgradu posjeduje pristupnu rampu.

Dvorana za skupštinske sjednice nalazi se u nižoj etaži zgrade, do koje vodi lift, međutim, pristup dvorani je arhitektonski nepristupačan osobama s invaliditetom, jer do iste vode polukružne stube.

Dvorane za sjednice za radna tijela imaju prilaz i prilagođene su ovoj kategoriji osoba, što je potvrdila i predstavnica Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije BiH, gđa Elvira Bešlija, jer je prilaz dvorani ravan, a postoji vertikalna komunikacija (dizalo).

U istoj etaži nalazi se toalet, koji je označen i prilagođen osobama s invaliditetom.

⁶ Posjeti obavljeni dana 16. 9.2016. i 18.11.2016. godine

⁷ Posjet obavljen dana 16.09.2016. godine

Parlamentarna skupština Federacije Bosne i Hercegovine nema parking prostor u svom vlasništvu, a prilikom održavanja sjednica zakuplje se parkiralište u neposrednoj blizini zgrade Parlamenta.

U dnevnom listu „Oslobođenje“ od 21.10.2016. godine objavljeno je da je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 20.10.2016. godine donijela odluku da iz sredstava tekuće rezerve Službi za zajedničke poslove organa i tijela Federacije odobri 6.000 KM u svrhu izgradnje prilaza osobama s invaliditetom u zgradi Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Narodna skupština Republike Srpske⁸

Zgrada ima izgrađenu pristupnu rampu za osobe s invaliditetom.

Velika skupštinska dvorana nalazi se u prizemlju, ulaz u dvoranu je ravan. Do govornice vode stube.

Druga, tzv. „Mala dvorana“ nalazi se na drugom katu, do koje vode stube. Ulaz u dvoranu je ravan, a pristup govornici onemogućen zbog postojanja stuba. Pristup „Maloj dvorani“ osobama s invaliditetom bit će omogućen tek izgradnjom tzv. panoramskog lifta, koji je po riječima predstavnika skupštine, g. Nenada Šukala planiran u 2017. godini. Kako je istaknuto, problem oko izgradnje ovog lifta predstavlja velika kondezacija vlage koja bi bila u liftu i dovela u pitanje kvalitetu radova, s obzirom da je predviđen da se izgradi na vanjskom dijelu. Mišljenje predstavnice Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize i ostalih tjelesnih invalida Republike Srpske, gđe Milene Obradović je da bi idealno rješenje u konkretnom slučaju bila pokretna platforma.

Na trećem katu nalaze se dvorane za radne sastanke, koje bi bile pristupačne osobama s invaliditetom tek izgradnjom lifta.

Toalet se nalazi u prizemlju, ulaz u toalet je ravan. Unutrašnjost toaleta nije prilagođena osobama s invaliditetom.

Parking mjesta u vlasništvu skupštine nisu označena za vozila kojim upravlja ili kojim se prevozi osoba s invaliditetom.

Prema riječima predstavnika skupštine, g. Šukala postoji mogućnost nabave pokretne rampe koja bi omogućila pristup govornici u Velikoj i Maloj dvorani. Također, u planu je prilagođavanje unutrašnjosti toaleta osobama s invaliditetom u 2017. godini.

Predstavnik skupštine, g. Šukalo istaknuo je da će se do kraja 2016. godine označiti određen broj parking mjesta za vozila kojima upravlja ili kojima se prevozi osoba s invaliditetom, sukladno predviđenim standardima⁹.

Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine¹⁰

Zgrada u kojoj je smještena Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ima izgrađenu rampu za pristup osobama s invaliditetom. Međutim, iako postoji, rampa je u potpunosti zapuštena. Zbog neodržavanja, prilaz je oštećen, strm i kao takav neupotrebljiv¹¹.

⁸ Posjet obavljen dana 14.10.2016. godine

⁹ Pravilnik o uvjetima za planiranje i projektiranje objekata za neometano kretanje djece i osoba s umanjnim tjelesnim sposobnostima, travanj 2011. godine

¹⁰ Posjet obavljen dana 7.9.2016. godine

¹¹ Predstavnik udruge paraplegičara nije mogao ući u zgradu.

Skupštinska dvorana, u kojoj se održavaju plenarne sjednice smještena je u prizemlju zgrade i kao takva pristupačna je osobama s invaliditetom. Govornica u dvorani je nepristupačna u arhitektonskom smislu (do govornice vode stube).

Toalet se nalazi u prizemlju zgrade, prilaz je ravan, međutim, unutrašnjost nije prilagođena osobama s invaliditetom.

Skupština ima parking prostor u svom vlasništvu, ali nijedno parking mjesto nije označeno za parkiranje vozila kojim upravljaju ili kojim se prevoze osobe s invaliditetom.

Šef stručne službe Skupštine, g. Jovo Galić rekao je da obnova i prilagođavanje zgrade u arhitektonskom smislu osobama s invaliditetom nikada nije traženo, niti se to planira iz razloga što je ova zgrada smještena u prostorijama Doma kulture u Brčkom, te dijeli prostorije s Odjelom za gospodarski razvoj, šport i kulturu Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Skupština Kantona Sarajevo¹²

Zgrada u kojoj je smještena Skupština Kantona Sarajevo je pod zaštitom Zavoda za zaštitu spomenika. Zgrada nema prilagođen prilaz osobama s invaliditetom na glavnom ulazu (do vrata vode stube). Prilaz skupštinskim službama osobama s invaliditetom (prilaz na recepciju i u pisarnu Kantona Sarajevo) omogućen je putem pokretne platforme i lifta. Međutim, prilaz do lifta koji vodi do skupštinskih službi nije urađen po standardima¹³. Prilaz je prilično strm, i zbog velikog nagiba predstavnica Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije BiH, gđa Elvira Bešlija nije se mogla samostalno spustiti ni popeti (pristup je moguć uz pomoć druge osobe).

Lift koji vodi do skupštinskih službi, također vodi i do skupštinske dvorane na prvom katu, koju koristi i Općinsko vijeće općine Centar Sarajevo. Prilaz govornici u skupštinskoj dvorani je arhitektonski nepristupačan, jer do iste vode dvije stube.

Toalet nije prilagođen osobama s invaliditetom, ulaz je uzak i nepristupačan.

Skupština ne posjeduje parking prostor u svom vlasništvu.

Skupština Posavskog kantona¹⁴

Ulaz u skupštinu arhitektonski je nepristupačan uslijed postojanja jedne stube.

Skupština ima parking prostor u vlasništvu na kojem nisu označena mjesta za osobe s invaliditetom.

Skupštinske dvorane nalaze se na katu, a do njih vode uske stube, čime su ove dvorane nepristupačne osobama s invaliditetom.

Predsjednik skupštine, g. Joso Marković istaknuo je da će do kraja godine biti riješen problem ulaza u zgradu i označavanje parking mjesta za osobe s invaliditetom.

Skupština Tuzlanskog kantona¹⁵

Prilaz ulazu u zgradu u kojoj je smještena Skupština Tuzlanskog kantona je nepristupačan, jer do ulaza vode stube. Plenarne sjednice održavaju se u drugoj zgradi u vlasništvu JU Bosanski

¹² Posjet obavljen dana 16.9.2016. i 3.11.2016. godine

¹³ Uredba o prostornim standardima, urbanističko tehničkim uvjetima i normama za sprječavanje arhitektonsko-urbanističkih prepreka za osobe s umanjanim tjelesnim mogućnostima, 2009. godina

¹⁴ Posjet obavljen dana 7.9.2016. godine

¹⁵ Posjet obavljen dana 8.9.2016. godine

kulturni centar koja je po riječima predstavnika Skupštine i predstavnika paraplegičara nepristupačna osobama s invaliditetom, u arhitektonskom smislu.

Toalet se nalazi u prizemlju zgrade, prilaz je ravan ali unutrašnjost nije prilagođena osobama s invaliditetom.

Parking mjesta u vlasništvu zgrade, sukladno dogovoru s predstavnicima Institucije ombudsmana, označena su za parkiranje vozila osoba s invaliditetom.

Prema tvrdnjama tajnika Skupštine Tuzlanskog kantona, gđe Enise Hasanagić predviđena su sredstva za ovu namjenu u proračunu skupštine za 2017. godinu, i realizacija bi se mogla očekivati do ljeta.

Skupština Unsko-sanskog kantona¹⁶

Zgrada u kojoj je smještena skupštinska dvorana je pristupačna, ima izgrađena rampa. Skupštinski radni uredi smješteni su u drugoj, susjednoj zgradi, koja pripada Vladi Unsko-sanskog kantona. Pristup uredima u ovoj zgradi nije prilagođen osobama s invaliditetom (postoje stube). Prema riječima tajnice Skupštine, gđe Sanele Abdulahović sve sjednice i sastanci održavaju se u zgradi u kojoj se nalazi skupštinska dvorana iz razloga što su uredi mali i nisu prihvatljivi kao takvi za sastanke.

Pristup govornici u skupštinskoj dvorani nije omogućen zbog postojanja stuba.

U prizemlju zgrade također se, osim skupštinske dvorane nalazi toalet i kafeterija. Ulaz u toalet je ravan, bez prepreka, ali unutrašnjost nije prilagođena osobama s invaliditetom.

Skupština nema parking mjesta u vlasništvu.

Imajući u vidu uočene nedostatke, i činjenicu da je zgrada u kojoj je smještena skupštinska dvorana u vlasništvu Službe za zapošljavanje, istaknuta je spremnost da se Skupština obrati vlasniku radi prilagođavanja svih skupštinskih prostorija osobama s invaliditetom.

Skupština Kantona Središnja Bosna¹⁷

Ulaz u Skupštinu je pristupačan u arhitektonskom smislu.

Sve prostorije Skupštine smještene su u prizemlju zgrade, (prilaz skupštinskoj dvorani i drugim skupštinskim uredima nema arhitektonskih prepreka). U skupštinskoj dvorani do govornice vode dvije stube, i pristup govornici uslijed navedenog je onemogućen za osobe s invaliditetom.

Toalet se nalazi u prizemlju ali zbog uskog ulaza/vrata, nije prilagođen osobama s invaliditetom.

Skupština nema parking prostor u svom vlasništvu.

Skupština Bosansko-podrinjskog kantona¹⁸

Ulaz u Skupštinu je ravan, bez stuba. Međutim, uredi Stručne službe Skupštine nalaze se na drugom i trećem katu do kojih vode uske stube.

Sjednice Skupštine održavaju se u drugoj zgradi, u ulici 1. Slavne Višegradske brigade broj 2a u Goraždu koja ima rampu na bočnom ulazu. Međutim, skupštinska dvorana nalazi se na prvom

¹⁶ Posjet obavljen dana 14.9.2016. godine

¹⁷ Posjet obavljen dana 15.9.2016. godine

¹⁸ Posjet obavljen 15.09.2016. godine

katu do koje vodi stubište. Prema riječima tajnika Skupštine, g. Midhata Bašića trenutno ne postoji tehnička mogućnost prilagođavanja zgrade u arhitektonskom smislu osobama s invaliditetom.

Skupština Zeničko-dobojskog kantona¹⁹

Poslovna zgrada, u kojoj su smještena tijela Skupštine Zeničko-dobojskog kantona, sastoji se iz dva dijela: kule zgrade i aneksa zgrade.

Ulaz u zgradu u kojoj je smještena Skupština je ravan i neometan ulazak osoba s invaliditetom.

Tijela Skupštine Kantona smještena su na I. katu kule zgrade, do koje vode stube i četiri lifta. Pristup liftovima i protokolu u prizemlju objekta omogućen je putem namjenskih rampi.

Skupštinske sjednice održavaju se u aneksu zgrade. Kretanje kroz aneks zgrade obavlja se putem stubišta koje je s kulom zgrade povezano pasarelom na prvom katu. Dakle, pristup dvorani Skupštine u kojoj se održavaju sjednice nije pristupačan za osobe s invaliditetom u arhitektonskom smislu.

Toalet nije prilagođen osobama s invaliditetom jer je ulaz u toalet uzak.

Parking mjesta nisu označena za parkiranje automobila osoba s invaliditetom.

Prema navodima pomoćnice direktora za tehničke poslove u službi za zajedničke poslove, gđe Renate Nakić Miošić do kraja godine označit će se parking mjesta namijenjena za vozila kojima se prevoze, ili kojima upravljaju osobe s invaliditetom.

Skupština Hercegbosanskog kantona, Tomislavgrad²⁰

Prilikom dolaska u Skupštinu Hercegbosanskog kantona, vršeno je renoviranje prilaza i skupštinskih prostorija. Urađeni prilaz nije odgovarao standardima pristupačnosti²¹, međutim, nakon obilaska dogovoreno je da će svi radovi biti izvršeni sukladno predviđenim standardima. Sukladno dogovoru, predstavica Udruge paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Hercegbosanskog kantona, Livno, gđa Šemsija Dželadin, izlaskom na lice mjesta utvrdila je da su radovi na prilazima skupštinskim prostorijama izvršeni sukladno predviđenim standardima i da se može samostalno ući u skupštinske prostorije. Govornica nije pristupačna zbog postojanja stuba.

Toalet nije pristupačan osobama s invaliditetom, jer se vrata otvaraju prema unutrašnjosti, te nedostaju rukohvati.

Parking mjesta su dovoljne širine i po okončanju radova bit će označena znakom za parkiranje vozila kojim upravljaju ili kojim se prevoze osobe s invaliditetom.

Pokazana je spremnost da se u skorije vrijeme ukloni prepreka do govornice, i da će se u okviru renoviranja razmotriti mogućnost oko postavke vrata na toaletu na način da se otvaraju prema vani, kao i nabava i postavljanje rukohvata.

Skupština Zapadnohercegovačkog kantona²²

Skupštinske prostorije smještene su u zgradi Vlade Zapadnohercegovačkog kantona. Glavni, službeni ulaz nije prilagođen osobama s invaliditetom. Međutim, u prostorije Skupštine kantona, koje su u prizemlju postoje dva ulaza. Jedan je ravan, i bez arhitektonskih prepreka, međutim

¹⁹ Posjet obavljen 15.09.2016. godine

²⁰ Posjeti obavljeni 29.09.2016. i 03.11.2016. godine

²¹ Nakon usvajanja zakona o prostornom uređenju i građenju te odgovarajućih podzakonskih akata doneseni su posebni pravilnici kojima se utvrđuju standardi pristupačnosti okruženja, zgrada i sredstava javnog prijevoza

²² Posjet obavljen 29.9.2016. godine

zapušten je. Stječe se dojam da se ovaj ulaz nikada ne koristi jer su vrata zaključana. Drugi ulaz ima jednu stubu koja onemogućava neometan prolaz.

Dvorana u kojoj se održavaju skupštinske sjednice nema arhitektonskih prepreka. Također, pristup govornici je ravan i bez arhitektonskih prepreka.

Unutrašnjost toaleta nije prilagođena osobama s invaliditetom.

Skupština ima parking prostor u svom vlasništvu, međutim znak kojim je obilježen parking prostor je srušen.

Prema riječima predsjednika Skupštine, g. Ante Mišetića zgrada je u vlasništvu Vlade Zapadnohercegovačkog kantona.

Tajnica Skupštine, gđa Julijana Šimović u telefonskom razgovoru od 25.10.2016. godine istaknula je da će, nakon projekcije proračuna dostaviti plan Skupštine na rješavanje uočenih nedostataka: redovnog održavanja svih prilaza, prilagođavanja svih ulaza u zgradu osobama s invaliditetom, prilagođavanja toaleta i uređenja parking mjesta namjenjenih za parkiranje vozila kojim upravlja ili kojim se prevozi osoba s invaliditetom.

Skupština Hercegovačko-neretvanskog kantona²³

Ulaz u zgradu Skupštine onemogućen je osobama s fizičkim invaliditetom uslijed postojanja stuba. Prema riječima tajnice Skupštine, gđe Željke Čule postojala je rampa koja zbog nagiba nije bila prilagođena osobama s invaliditetom. Uslijed navedenog, rampa je uklonjena.

Dvorana Skupštine nema arhitektonskih prepreka ali nije omogućen pristup govornici.

Toalet nije prilagođen osobama s invaliditetom.

Skupština nema označena parking mjesta za osobe s invaliditetom.

Prema riječima tajnice Skupštine, gđe Čule u planu je izgradnja nove zgrade, pored zgrade u kojoj se nalaze skupštinske prostorije, u koju bi bila preseljena dvorana za održavanje sjednica i toalet prilagođen osobama s invaliditetom. Prema njenim riječima, prilikom izgradnje zgrade posebno bi se vodilo računa o pristupačnosti prostorija, sredstva su već osigurana (tijela uprave trebaju dati odgovarajuće dozvole), i mišljenja je da bi izgradnja trebala započeti do kraja 2016. godine. Također je istaknuto da upravo zbog radova na proširivanju prostornih kapaciteta Skupštine, nije se vršilo renoviranje postojeće zgrade.

Istaknuto je i da će se označiti parking mjesta za vozila kojim upravljaju ili kojim se prevoze osobe s invaliditetom.

Dana 25.10.2016. godine, u telefonskom razgovoru tajnica Skupštine, gđa Čule je navela da je nabava pokretne dizalice u fazi narudžbe sukladno javnim nabavama, i da očekuje postavljanje pokretne dizalice do kraja 2016. godine.

²³ Posjet obavljen 30.9.2016. godine

IV MIŠLJENJE OMBUDSMANA BOSNE I HERCEGOVINE

Ombudsmani Bosne i Hercegovine su dali svoje mišljenje o ovoj problematici u Specijalnom izvješću iz siječnja 2016. godine koji je urađen na temelju dostavljenih pisanih izjašnjenja zakonodavnih tijela. Izjašnjenja su pokazala, prije svega, da zakonodavna tijela imaju svijest o potrebi da se arhitektonske prepreke uklone i da se svim građanima omogući jednak pristup zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini. Osnovni cilj izrade Specijalnog izvješća je upravo i bio da se utječe na svijest nadležnih tijela o pravima osoba s invaliditetom. Zbog navedenog, preporuke dane Specijalnim izvješćem odnosile su se na prilagođavanje poslovnih prostora u arhitektonskom smislu. Člankom 29 UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom propisano je sudjelovanje osoba s invaliditetom u političkom i javnom životu. Sukladno navedenom, država – potpisnica Konvencije ima obvezu da osigura ovo pravo kroz razne mehanizme prilagođavanja radi ostvarivanja prava koja su jamčena bez diskriminacije i na temelju jednakosti s drugima.

Prilikom obilaska poslovnih prostorija zakonodavnih tijela konstatiran je evidentan problem trajnog smještaja skupštinskih prostorija. Većina skupština nije vlasnik poslovnih prostorija (npr. skupštine Zeničko-dobojskog kantona, Unsko-sanskog kantona, Bosansko-podrinjskog kantona, Zapadnohercegovačkog kantona), što zakonodavna tijela uveliko ograničava mogućnosti samostalne izmjene postojećih arhitektonskih rješenja. Bez obzira na navedeno, zakonodavna tijela trebaju inzistirati na provođenju mjera i zakonskih rješenja koja se donose upravo u skupštinskim klupama.

Pitanje ulaska u poslovne prostorije zakonodavnih tijela jednako je važno kao i pitanje kretanja u njima, dužeg boravka, odnosno ostvarivanja prava kretanja. U razgovorima s predstavnicima posjećenih skupština, iskazana je volja i spremnost da se u što skorijem roku riješi pristup skupštinskim govornicama postavljanjem pokretnih rampi (npr. Skupština Unsko-sanskog kantona, Skupština Kantona Središnja Bosna, Skupština Herceg-bosanskog kantona, Narodna skupština Republike Srpske).

Obilaskom je zapaženo da su uglavnom druge skupštinske prostorije smještene na „štetu“ toaleta. Uglavnom je ulaz u toalet dosta uzak (Skupština Unsko-sanskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Hercegovačko-neretvanskog kantona), što zahtijeva i obimnije radove na prilagođavanju.

Predstavnici skupština pokazali su spremnost da pitanje označavanja parking mjesta riješe do kraja tekuće godine (Narodna skupština Republike Srpske, Skupština Hercegovačko-neretvanskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Posavskog kantona).

Ombudsmani žele istaknuti i poseban problem koji je evidentan u Kantonu Sarajevo, a odnosi se na prilaz Skupštini Kantona koji nije urađen po standardima.

Posebno se ukazuje skupštinama, ali i svim drugim javnim tijelima da se prilikom uklanjanja arhitektonskih prepreka kako bi osobe s invaliditetom mogle ostvariti svoja temeljna ljudska prava, pravo na samostalno i slobodno kretanje, pridržavaju standarda koji su utvrđeni pravilnicima iz ove oblasti. Ombudsmani su mišljenja da tijela vlasti trebaju obratiti pozornost i na postavljanje putokaza i znakova koji bi dali adekvatne informacije o objektima i prostorijama koji su pristupačni osobama s invaliditetom.

Uspoređujući stanje u poslovnim prostorijama u kojima su smještena zakonodavna tijela u Bosni i Hercegovini dano u Specijalnom izvješću sa stanjem koje je utvrđeno neposrednim uvidom, može se konstatirati da postoje jasni pokazatelji o poduzetim aktivnostima usmjerenim na integraciju osoba s invaliditetom, odnosno omogućavanje njihovog kretanja bez prepreka. Kroz

praćenje realizacije preporuka datih Specijalnim izvješćem, Ombudsmani smatraju da je neophodno ukazati i na primjenu standarda koji su utvrđeni pozitivnim propisima, kako bi se pitanje pristupačnosti kvalitetno riješilo sukladno svrsi koja se želi postići.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine s ciljem postizanja potpune ravnopravnosti osoba s invaliditetom, te otklanjanja utvrđenih nepravilnosti u postojećim arhitektonskim rješenjima, mišljenja su da zakonodavna tijela trebaju nastaviti s uklanjanjem arhitektonskih prepreka.

Imajući u vidu navedeno, a sukladno članku 32 Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine²⁴ Ombudsmani Bosne i Hercegovine preporučuju zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini da i dalje poduzimaju mjere s ciljem uklanjanja arhitektonskih prepreka utvrđenih na licu mjesta, te da obavijeste Ombudsmane o poduzetim mjerama i radnjama u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ovog Izvješća.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine

Dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

Dr. Ljubirko Mitrović

²⁴ Službeni list Bosne i Hercegovine, br. 32/2000, 19/2002, 35/2004 i 32/2006.